

STAROSTOVÉ ZLÍNA 1923–1945

INFORMAČNÍ CENTRUM BAŤA

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

1923–1927

V obecních volbách v září 1923 zvítězila ve Zlíně kandidátka zaměstnanců firmy Baťa – baťovců, a získala 17 ze 30 členů městského zastupitelstva. Starostou se stal Tomáš Baťa, majitel největší továrny ve městě. Jeho heslem bylo: „Moje drahé – obecní svaté.“

V době svého úřadování se postaral o zavedení přehledného účetnictví v městských financích. Stejně tak usiloval o nízkou hladinu a stabilitu lokálních daní – tím lákal do Zlína velké množství živnostníků, obchodníků a řemeslníků. Zlín se stal výhodným místem pro podnikání.

1923–1927

V Baťově prvním volebním období se ve Zlíně velmi rychle začal zvyšovat počet obyvatel a město se rozšiřovalo do všech stran. Na jeho západním okraji kromě továrního areálu vyrůstalo náměstí Práce. Stál zde první Baťův obchodní dům – dnešní Tržnice. K ní pak přibýly další významné budovy: nový obchodní dům, hotel, Velké kino. Náměstí Práce se stalo novým důležitým střediskem společenského života.

1923–1927

Při rychlém růstu Zlína zástavba postupovala daleko východním směrem, kam se rozšiřovaly rozsáhlé obytné čtvrti s rodinnými domky. Na ně navazoval v nejvýchodnější části areál Baťovy nemocnice zbudovaný roku 1927.

Byla to skupina pavilonů obklopených parkovou zelení a stavěl se podle projektu architekta F. L. Gahury.

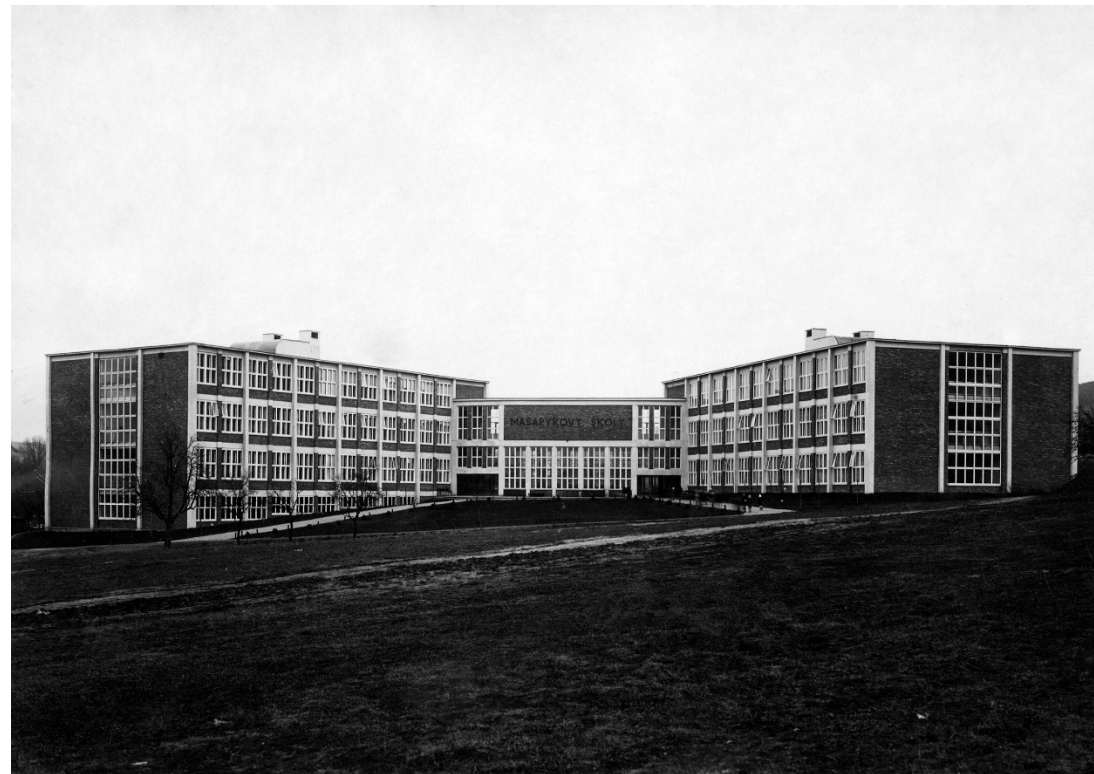
1927–1931

Do dalších voleb roku 1927 šel starosta Tomáš Baťa s programem budovat Zlín jako zahradní město. Jeho kandidátní listina opět zvítězila a nyní získala už 25 zastupitelů z celkových 30. Spolu se zakoupením zámku roku 1929 a otevřením zámeckého parku veřejnosti se začaly formovat rozsáhlé zelené plochy v organismu města. Po obvodu Zlína vyrůstaly rozsáhlé čtvrti obytných domků, které byly obklopeny zahradami. Ve Zlíně bylo plno zeleně.

1927–1931

Programem starosty Tomáše Bati byla také reforma veřejného školství. Měla žáky dobře připravit k praktickému životu, zároveň měla posílit nejtěsnější spolupráci rodičů s učiteli, a také zaručovala učitelům vyšší odměňování. Po čtyřleté přípravě byla reforma se souhlasem ministerstva školství zavedena roku 1929 ve zlínských školách. Vyučovalo se v krásných novostavbách nových škol uprostřed města i na jeho okrajích.

1927–1931

Při návštěvě prezidenta T. G. Masaryka v červnu 1928 mohl zlínský starosta Tomáš Baťa představit rostoucí moderní město. Vedle povinnosti starosty přijal Baťa roku 1929 členství v zemském zastupitelstvu a darem milion korun na telefonizaci obcí přispěl k rozvoji celé Moravy. Zároveň Baťa vyvinul velké úsilí, aby se Zlín stal sídlem správního okresu.

1931–1935

Po třetím volebním vítězství v roce 1931 vykonával Tomáš Baťa úřad pouhý rok. Zahynul v červenci 1932 a na jeho místo byl zvolen jeho nejbližší spolupracovník Dominik Čipera. Zároveň patřil k nejvyššímu vedení Baťových závodů, takže také on spojoval symbiózu města Zlína a továrny. Garantoval ji po celou dobu svého starostování až do roku 1945. Jeho působení ukončily až politické zvraty po skončení druhé světové války.

1931–1935

Význam úřadu zlínského starosty se zvyšoval s rostoucí rolí Zlína, kde nacházelo zaměstnání velké množství lidí z širšího okolí. A navíc rozvoj průmyslu se ze Zlína šířil do blízkých Otrokovic a Napajedel. V Otrokovicích se budoval velký tovární areál, který byl výborně dopravně dostupný a rozvíjely se v něm rozličné výrobní obory. Vedle toho vyrostla roku 1935 významný gumárenský závod firmy Baťa v Napajedlích. Utvořil se tak trojúhelník průmyslové aglomerace Zlín – Otrokovice – Napajedla.

1931–1935

Zlínský starosta Dominik Čipera stál v čele průmyslového města. Dominoval zde tovární komplex firmy Baťa, avšak hospodářský profil Zlína dotvářely další továrny. Mimo jiné zde bylo v provozu pět dalších obuvnických závodů. Kolem roku 1935 se výrazně měnilo jádro Zlína, ve kterém mizela stará zástavba, budovaly se nové ulice a město získávalo úplně novou moderní tvářnost. Nad městem upoutávala čistá architektura nového Památníku Tomáše Bati.

1935–1938

Po vítězství v obecních volbách roku 1935 starosta Dominik Čipera rozvíjel širší spolupráci s představiteli veřejné správy v širším okolí. Společně se snažili o prosazování rozvojových programů a roku 1936 vytvořili Regionální sbor zlínský pro území okresů Bystřice pod Hostýnem, Vsetín, Vizovice, Valašské Klobouky, Bojkovice, Uherský Brod, Uherské Hradiště, Napajedla, Zdounky, Kroměříž, Holešov, Zlín. Rozvíjely se projekty na zlepšení dopravy, veřejných staveb apod.

1935–1938

Obce v sousedství Zlína měly velkou účast na prosperitě Baťových závodů. Jejich obyvatelé zde měli vysoké výdělky, stavěli si nové domy, firma Baťa v nich podporovala výstavbu škol apod. Ve třicátých letech se sousední obce se Zlínem sbližovaly a tento vývoj vedl až ke spojení do jednoho celku. V obecních volbách na jaře 1938 obyvatelé obcí Prštné, Louky, Mladcová, Příluky, Kudlov volili společné zastupitelstvo města, kterému se tehdy říkalo Velký Zlín. V těchto volbách opět obhájil úřad starosty Dominik Čipera.

1938–1945

Pro potřeby Zlína i rostoucí aglomerace Zlín – Otrokovice – Napajedla bylo nutné zajistit dobré dopravní spojení. Dominik Čipera tak činil jak ve svém úřadu starosty Zlína, tak i v postavení člena vedení Baťových závodů a také na postu ministra veřejných prací.

Otevřením vodního kanálu Otrokovice – Rohatec roku 1938 se zlepšila říční doprava. V úseku Vizovice – Horní Lideč se budovala železnice. Počátkem roku 1939 byly zahájeny práce na výstavbě dálnice Brno – Zlín – Žilina. Ve Zlíně roku 1944 začala sloužit trolejbusová doprava.

Více k tématu

- Zdeněk Pokluda, Sedm století zlínských dějin. Zlín 2006.
- Ondřej Ševeček, Zrození Baťovy průmyslové metropole. České Budějovice – Ostrava 2009.
- Jaroslav Pospíšil – Hubert Valášek – Hana Pospíšilová, Herr Direktor a ti druzí. Zlín 2015.
- Zdeněk Pokluda, Baťa inspirace pro Československo. Zlín 2018.
- Zdeněk Pokluda – Jan Herman – Milan Balaban, Baťa na všech kontinentech. Zlín 2020.